

Міністерство науки і освіти України  
ДЗ «Луганський національний університет  
імені Тараса Шевченка»  
Інститут культури і мистецтв



**МАТЕРІАЛИ**  
**VII РЕГІОНАЛЬНОЇ**  
**НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**  
**“АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ**  
**ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ХОРЕОГРАФІВ”**

Луганськ 2012

УДК 729.8  
ББК 85.32  
А 29

**Актуальні питання професійної підготовки майбутніх хореографів:** Матеріали VII регіональної науково-практичної конференції «Актуальні питання професійної підготовки майбутніх хореографів» 13 березня 2012 р. – Луганськ: Альма-матер, 2012. –252 с.

У збірнику подано матеріали VII регіональної науково-практичної конференції «Актуальні питання професійної підготовки майбутніх хореографів» за результатами наукових досліджень проблем професійної освіти майбутніх хореографів, художньо-естетичного виховання молоді засобами хореографічного мистецтва, а також естетичних пошуків у художній культурі сучасності. Збірник розрахований на викладачів ВНЗ III-IV рівня акредитації, аспірантів, викладачів загальноосвітніх шкіл, студентів мистецьких спеціальностей і всіх, хто цікавиться питаннями художньо-естетичної освіти.

Головний редактор  
кандидат філософських наук, доцент, завідувач кафедри  
хореографії  
Ірдиненко К.О.

Редакційна колегія :  
проф. Федь І.А.  
доц. Ірдиненко К.О.  
доц. Зюзіна Т.О.

Рекомендовано до друку на засіданні кафедри хореографії  
Луганського національного університету імені Тараса Шевченка  
(протокол № 8 від 6.03.2012 року)

© ДЗ «Луганський національний університет  
імені Тараса Шевченка», 2012

## ЗМІСТ

### ХОРЕОГРАФІЧНА ОСВІТА

1. **Апанасова Е.В.** Професійні психофізичні якості виконавця бальної хореографії ..... 6
2. **Вильховченко Т.И.** Актуальность внедрения новых технологий в сфере хореографического образования..... 12
3. **Гречко А.В.** Стретчинг как ключевая позиция танцевальной техники в современном хореографическом искусстве ..... 17
4. **Давлаткадамова Г.М.** Умови становлення та основні тенденції розвитку сучасного хореографічного мистецтва в Україні у другій половині ХХ ст. .... 26
5. **Іванілова І.М.** Поняття художньо-естетичного виховання молоді: сутність та зміст..... 30
6. **Колесникова И.С.** Игровой метод в работе с детьми младшего школьного возраста на уроках танца .....36
7. **Кондратенко Г.П., Ключко А.С.** Сучасні проблеми формування духовно-естетичних цінностей студентської молоді та шляхи їх вирішення ..... 43
8. **Кравченко Т.В., Раєшнора Т.В.** Роль, функції, зміст і засоби джазового танцю в процесі фізичного розвитку дітей, які займаються хореографією ..... 52
9. **Кравченко Т.В.** Система К.С. Станіславського та її вплив на балетний театр ..... 58
10. **Несвит Ю.В.** Методи творческой адаптации начинающего концертмейстера для работы в хореографии .....67
11. **Нікітіна К.В.** Засоби сучасної хореографії у вихованні художньо-естетичних смаків підлітків..... 77
12. **Посеренина А.С., Филимонова Е.Ю.** Методика преподавания джазового танца ..... 85

**Г. П. Кондратенко, А. С. Ключко**

## **СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ДУХОВНО-ЕСТЕТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ**

Сучасні культуротворчі процеси, що відбуваються у вищій школі на ґрунті багатовікових вітчизняних і світових традицій, посилюють увагу до процесу виховання духовності особистості, формування у неї системи ціннісних орієнтацій, реалізації власного творчого потенціалу. Це зумовило появу нової парадигми освіти, сутність якої полягає у пріоритетності особистості в навчально-виховному процесі, спрямування освіти на духовний розвиток людини, на зміну системи цінностей, які вона повинна формувати.

Аналізуючи світовий педагогічний досвід можна переконатись, що проблема вибору системи цінностей у значній мірі визначає зміст освіти. Проблема духовного відродження нації може бути вирішена лише в тому випадку, якщо молодь перейметься ідеями загальнолюдських цінностей і високих ідеалів у своєму життєвому самовизначенні, буде відчувати насущну потребу і прагнення до духовного саморозвитку і самовдосконалення.

У контексті проблем формування духовного світу, естетично-ціннісної сфери особистості значний інтерес представляють праці Д. Джоли, Л. Коваль, С. Коновець, Л. Масол, Н. Миропольської, Б. Неменського, О. Рудницької, Г. Тарасенко, Ю. Усова, Г. Шевченко А. Щербо та ін.

Для даної статті певний інтерес становлять наукові праці про значення художньо-естетичної діяльності студентів у навчальній та позанавчальній роботі (О. Коломієць, М. Кір'ян, О. Медведева, Г. Меднікова, М. Нечепоренко, Я. Сопіна).

Дослідження цих авторів є значним внеском у розробку проблеми художньо-естетичного виховання студентської молоді. Однак існуюча політична й економічна криза, яка обумовила неминучі зміни у свідомості кожної особистості, потребує переосмислення проблеми духовного становлення нації. На жаль, соціальна ситуація останніх років не тільки не покращила умови для самовизначення студентів, але й значно їх погіршила. Для більшості першокурсників університету характерна невизначеність естетичних та життєвих цінностей. Процес їх формування досить складний, тому існує загроза потворних форм пошуку радощів життя – наркоманії, алкоголізму, злочинності. Комерціалізація всіх сфер життя в умовах ринкової економіки не дає можливості більшості з них знайти собі заняття за інтересами, які б допомогли їм у визначенні ціннісних орієнтирів.

Тому особливого значення набуває завдання оновлення змісту естетико-виховних технологій у сучасних університетах, які стимулюють духовний розвиток студентів, підвищують культурний й естетичний рівень

та розвивають досвід емоційно-чуттєвого та ціннісного ставлення до світу та мистецтва.

В даній статті розглянуто проблеми формування духовно-естетичних цінностей студентської молоді та можливості естетичного розвитку студентів засобами мистецтва, яке сприяє становленню загальної та естетичної культури особистості.

Система цінностей, на думку В. Сагатовського, є ядром особистості, створює базовий фундаментальний настрій її життєдіяльності або образу життя. В. Франкл виділяє три головні групи цінностей як смислових універсаліїв: цінності творчості (що ми даємо життю), цінності переживання (що ми беремо від світу) та цінності відношень (яку позицію ми займаємо відносно долі, яку не можемо змінити) [1]. Погоджуючись з думкою В.Франкла слід зазначити, що і цінності творчості, і цінності переживання, і цінності відносин в значній мірі формуються в процесі естетичного виховання людини та розвитку її естетичної культури.

Естетичне виховання, яке спрямоване на розвиток і використання усіх творчих здібностей людини, припускає формування визначеної системи цінностей і установок, що допомагає активно сприймати і оцінювати явища дійсності. Тому сформувати естетичне відношення – означає організувати найбільш всеохоплююче, по-людському орієнтоване ціннісне сприйняття, що допомагає освоєнню дійсності і здатне протистояти поширенню усіх видів естетично неповноцінної культури, агресії помилкових, антигуманних цінностей.

Естетичне відношення людини до світу є одним з найважливіших видів ціннісного відношення. Адже сприйняття та переживання прекрасного і потворного, піднесеного і низинного, трагічного і комічного являють собою не просте пізнання, але неодмінно й оцінку визначених властивостей дійсності і мистецтва. Ця оцінка – єдино можливий спосіб освоєння об'єкта естетичного відношення, що має ціннісне значення.

Особливе місце в інформаційних потоках суспільної свідомості займають духовні цінності, основним виробником і носієм яких є мистецтво. Відбиваючи і художньо відтворюючи життя, природу, космос, суспільство, суперечливий внутрішній духовний світ особистості – література, музика, образотворче мистецтво, поезія, театр, кіно, народний фольклор, ремесла і промисли – несуть у собі образи, ідеали, ідеї, мрії, шляхетні прагнення, які, як правило, є вищими духовними цінностями.

У загальній формі сутність духовно-естетичного виховання полягає у формуванні в особистості образного, емоційно-естетичного сприйняття і відношення до явищ мистецтва і дійсності, умінь і навичок естетичної діяльності, здатності до творчості та набуття духовно-естетичного досвіду.

Розвиток психологічного процесу сприйняття особистості стає можливим, коли на всіх етапах засвоєння художньо-естетичних знань педагог допомагає студентам зрозуміти світ філософських роздумів і почуттів письменника, художника, перетворений у слово, фарби, звуки; акцентує увагу на художньо-естетичних особливостях творів, пробуджує співпереживання.

Виступаючи вищою формою психічної діяльності, естетичне сприйняття не зводиться лише до фізіологічних та нервових процесів, що протікають у мозку. Воно є образно-психічне, духовне ставлення людини до світу та творів мистецтва. При цьому виникає картина не тільки сукупності естетичних об'єктів, що мають естетичну цінність, але й ієрархічна система уявлень, що визначається здатністю до естетичного сприйняття.

Сприйняття творів мистецтва – це специфічне засвоєння та накопичення досвіду (в естетичному сприйнятті та творчості), усвідомленого та оціненого в специфічному модусі – цілісного, всеохоплюючого духовного ставлення, не розчленованого в собі та в об'єкті сприйняття. Такий досвід накопичується, коли можливе цілісне, єдиним чином здійснене та пережите естетичне сприйняття, тобто охоплення об'єкта в усій повноті та єдності, у змістовному його відбитті, що відбувається в процесі його засвоєння.

І естетична оцінка, і здатність емоційно сприймати красу в мистецтві потребує культури почуттів особистості, їх збагачення. Розвиток чуттєвого апарату є умовою становлення людини як духовно розвиненої особистості. Специфіка естетичного сприйняття, мислення та оцінки відбивається в специфіці способу діяльності і в характері продуктів цієї діяльності, будь то мистецтво чи споглядання природи. Естетичне сприйняття постає як особливий спосіб уявлення творів мистецтва у внутрішньому світі особистості. Естетичне сприйняття є, таким чином, складовою духовної сфери особистості.

Естетичне відношення виступає як цілісно-образна необхідна природна основа сприйняття мистецтва. Воно ціннісне, емоційно-чуттєве, духовне, індивідуально-особистісне, універсальне та евристичне. Розвиток естетичного відношення створює загальну духовно-моральну основу виховання, тому що приносить людині почуття нерозривності з навколишнім світом.

Естетична цінність виступає результатом вираження змісту в естетичній діяльності. На відміну від естетичного знання, естетична цінність відображає об'єктивну реальність як гармонійний природно-соціальний синтез, узятий безвідносно до сприймаючого її суб'єкту, співвіднесена з його естетичними потенціями. Тому категорія естетичної цінності означає емоційне узагальнення уявлень про бажані естетичні блага і способи їхнього одержання. У цих уявленнях сконцентрований весь естетичний досвід суб'єкта. Не випадково на його основі будуються судження про естетичні властивості дійсності і приймаються рішення у виборі необхідного типу поведінки. Естетична цінність і виступає основним критерієм, що додає головний зміст діяльності суб'єкта. Свідомість у даному випадку є більш глибокою й іманентною характеристикою людської діяльності, оскільки, як відомо, потрібний результат суб'єкт може одержати і не усвідомлюючи багатьох ланок самого процесу діяльності, пов'язаної з одержанням цього результату.

Естетичні цінності „взаємопересекаються” з цінностями духовними, суспільно-політичними, пізнавальними. Існує єдність між самими

критеріями всіх цих цінностей, гуманістичних у своїй основі. Естетична думка здавна підкреслювала єдність Краси, Добра, Блага й Істини. Цінності духовні, суспільно-політичні, пізнавальні у своєму вищому прояві виражають принцип доцільності у своїй сфері. Принцип же доцільності має, безсумнівно, і естетичне значення.

На основі цієї спільності естетичної цінності з іншими духовно-практичними цінностями утворюються синтетичні цінності: естетико-моральні, естетико-соціальні, естетико-пізнавальні. Це відбувається тоді, коли гуманність, доцільність, воля, творче самоствердження і самореалізація людини, що лежать в основі справжньої цінності, знаходять своє вираження і втілення в конкретно-почуттєвій формі. Тоді людський вчинок буде не тільки високоморальним, але й прекрасним.

В. Сухомлинському належать слова: „Людина стала Людиною тільки тому, що побачила красу вечірньої зорі, глибину блакитного неба, нескінченну далечінь степів, сині тіні в заметах березневого снігу, побачила і здивовано пішла по землі, створюючи нову красу” [2]. Краса – це психофізичне відчуття гармонії і доцільності і, відповідно, постійний супутник здоров’я. Теорію щастя (гармонії) називають евдемонізмом. Для нашого слуху зрозуміліше і простіше звучить: педагогіка радості, творчості, пізнання себе і навколишніх.

За всіх часів ціль естетичного виховання – розбудити і розвинути в людині почуття прекрасного, навчити емоційно вірно орієнтуватися у всій дійсності, а головне, піднімати почуття прекрасного до загального зв’язку зі світом, до гарячої і діяльної любові до життя, – реалізовувалася через здатність людини естетично сприймати навколишній світ.

Ідея спорідненості гармонії душі з музичною і космічною гармонією вперше пояснювала природу суб’єктивної людської здатності насолоджуватися прекрасним, доводила, що гармонійні дані людини складаються в результаті всього досвіду сприйняття мистецтва і навколишнього світу. Естетична (катарсична) радість відбувається тоді, коли об’єктивна гармонія пробуджує і надає руху внутрішній гармонії, змушує душу тріпотіти, звучати музикою і морально перетворюватися. Звідси з’явилася віра в чудодійне значення краси – космічної і художньої, здатної духовно переродити, виправити і вознести людину.

Естетичне пізнання світу надає необмежену можливість учитися й учити красі. Якщо любов до природи і захват перед її красою не приходять до людини в дитинстві, то вони, як правило, уже зовсім не приходять чи потім носять поверхневий, умоглядний характер. Якщо не розвивається естетичне сприйняття особистості, вона не зможе створити для себе справжню систему загальнолюдських цінностей, переконань і ідеалів, її світогляд буде суто прагматичним і неповним. В особистості повинно закладатися „благоговіння перед життям”, тоді на усе своє життя вона отримує дарунок спілкування, дарунок співробітництва. І в такий спосіб зникає суперництво, виникає відчуття єдності. В українській духовній культурі це називається Соборністю.

Становленню і розвитку духовно-естетичних цінностей студентів сприяє важлива особливість їх психічного розвитку: загострена чутливість до активного засвоєння загальнолюдських цінностей і нормативів, що визначає ріст самосвідомості і дозволяє орієнтуватися у світі людей, людських відносин. У цей період зароджуються відповідальність як риса особистості, здатність відповідати за свою поведінку, вчинки – це, по-перше, а по-друге – продовжується активний розвиток органів почуттів і відповідних центрів головного мозку, відповідальних за емоційне, образне, конкретне мислення, тобто природного апарата сприйняття краси. Така унікальна особливість психіки, як здатність побачити те, що відбувається „крізь себе”, робить студентський вік максимально перспективним для формування умінь активного прийняття краси і вироблення на цій основі духовно-естетичних цінностей.

Серед позитивних особливостей емоційно-образної сфери особистості студента ми підкреслюємо повагу до інших, емпатичне ставлення до людей, здатність до самоаналізу, терпимість відносно доброзичливої критики, готовність ділитися естетичними ідеями та результатами своєї діяльності, незалежність у мисленні і вирішенні творчих завдань, дружелюбність, почуття гумору і самоіронії, впевненість у власних силах та здібностях. Як свідчить педагогічний досвід, стихійне, некероване формування естетичного ставлення до світу та мистецтва призводить до неповноцінних, однобічних життєвих уявлень студентів та обмежує можливості їх духовно-естетичного оновлення.

На наш погляд, робота зі студентами із засвоєння духовно-естетичних цінностей повинна бути підлегла визначеним педагогічним принципам:

1. Принцип живої участі. Принцип припускає таке сприйняття природи та мистецтва, що дозволяє особистості проживати процес сприйняття як свій, як важливий і значимий, як одкровення і відкриття.

2. Принцип історизму, що дозволяє будувати педагогічний процес так, щоб можна було використовувати багатство національної культури в становленні світорозуміння людини, розвитку і збагаченні внутрішньої культури особистості.

3. Принцип гармонії духовного, морального, фізичного в людині.

4. Принцип вивчення художньої спадщини народу як носія народного світогляду. Знання традицій відіграє неоціненну роль у формуванні особистості, через самобутність національної культури розкривається різноманіття світового культурного досвіду.

5. Принцип цілісності: світосприйняття, світорозуміння, завдань розвитку і навчання, цілісність у розумінні єдності і гармонії природи і людини, цілісність і гармонія світобудови, розуміння людини як цілісної і гармонічної структури.

На наш погляд, залучення студентів до різноманітної художньо-естетичної діяльності, в ході якої формуються духовно-естетичні цінності, є одним з базових компонентів професіоналізму майбутнього фахівця, запорукою його здатності до діалогу, співробітництва. Майстерність викладача виявляється у вмінні за допомогою прекрасного в світі та

мистецтві формувати духовно багату особистість студента.

За цих умов особливо дієвими є такі форми позанавчальної роботи, як: бесіди на духовно-естетичні теми, організація творчих студентських колективів та творчих проєктів викладачів, участь студентів та викладачів у різноманітних заходах, на яких відбуваються театралізовані дійства.

Серед засобів, які можуть забезпечити ефективність формування духовно-естетичних цінностей у позанавчальній діяльності, особливе місце належить, на нашу думку, мистецтву, оскільки воно сприяє творчій самореалізації особистості. Вектор творчого розвитку може бути спрямований на використання різних видів мистецтва (музичного, танцювального, образотворчого, поетичного, драматичного). Природа мистецтва ірраціональна, інтуїтивна, непередбачувана, і саме це забезпечує творчий політ думкам і діям. Тому вважаємо педагогічно доцільним використовувати різні види мистецтв як засіб позанавчальної діяльності студентів.

Використання мистецтва повинно, на нашу думку, орієнтуватися на профіль навчання та спеціальність майбутніх фахівців і створювати своєрідне естетичне поле їхньої професійної підготовки. Процес опанування студентами мистецтва слід спрямовувати на формування практичних навичок розуміння мистецьких творів різних видів, жанрів і стилів; розвиток на цій основі художньо-творчих умінь, естетичного смаку, творчих підходів до будь-якої справи; становлення педагогічної майстерності та індивідуального творчого стилю професійної діяльності.

Результати анкетувань та опитувань учасників художньої самодіяльності (танцюристів, співаків-аматорів, членів агітбригади та команд КВК) підтверджують позитивне значення творчо-естетичної діяльності у розвитку духовно-естетичних цінностей особистості, підвищенні самооцінки та якості студентського життя, у формуванні оптимістично-естетичного світобачення. А це приводить, у свою чергу, до підвищення успішності у навчанні та науковій діяльності, розвитку прагнення до самовдосконалення та сприяє професійному становленню особистості майбутнього фахівця.

Таким чином, без цілеспрямованої, глибоко продуманої системи естетичного виховання неможливо виховати духовно розвинену особистість з творчим ставленням до життя як до найвищої цінності. Тільки на основі сформованого загальнокультурного рівня студентів складаються умови для розвитку естетичної свідомості, спрямованості на сприйняття та оцінку прекрасного і виразного в мистецтві та навколишньому середовищі.

Перспективним напрямком даного дослідження є розробка освітніх моделей, які б створювали умови для повної реалізації здібностей, таланту, всебічного розвитку кожної особистості у відповідності з загальнолюдськими та національними цінностями.

## **Література**

**1. Франкл В.** Человек в поисках смысла / В. Франкл // Психология личности в трудах зарубежных психологов. – СПб., 2000. – С. 234–244. **2.**



**Сухолинский В. А.** Рождение гражданина / В. А. Сухолинский // Избр. произведения : в 5 т. – К., 1980. – Т. 3. – С. 301–708. **3. Концепція національного виховання студентської молоді // Освіта і управління. – 2009. – № 2. – С. 80–82. 4. Бех І. Д.** Духовна культуродомінантність як виховний ідеал: шлях досягнення / І. Д. Бех // Теоретико-методологічні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. пр. / за заг. ред. О. Додукіної. – К. ; Житомир, 2006. – Вип. 9, кн. 1 – С. 6–25.

Г. П. Кондратенко, А. С. Ключко. Сучасні проблеми формування духовно-естетичних цінностей студентської молоді та шляхи їх вирішення.

В статті розглянуто проблеми формування духовно-естетичних цінностей студентської молоді та можливості естетичного розвитку студентів засобами мистецтва, яке сприяє становленню загальної та естетичної культури особистості.

Ключові слова: духовно-естетичні цінності, естетичне сприйняття, творчо-естетична діяльність, позанавчальна робота.

А. П. Кондратенко, А. С. Ключко. Современные проблемы формирования духовно-эстетических ценностей студенческой молодежи и пути их решения.

В статье рассмотрены проблемы формирования духовно-эстетических ценностей студенческой молодежи и возможности эстетического развития студентов средствами искусства, которое способствует становлению общей и эстетической культуры личности.

Ключевые слова: духовно-эстетические ценности, эстетическое восприятие, творческо-эстетическая деятельность, внеучебная работа.

A. P. Kondratenko, A. S. Klyuchko. Modern problems of generating spiritual and aesthetic tsennostey Student Youth and path solution.

The article considers the role of extracurricular activities of students and Directions extracurricular activities.

Key words: creative and aesthetic activities, extracurricular activities, aesthetic perception.